

již válečný stav zahájen a řádila válka již v nejbližším okolí, kde věci žalobcovy se nalézaly. Poněvač pak železné dráhy a veškerý provoz podléhaly správě vojenské, musili jak žalobce, tak železniční správa již předem s tím účtovat, že dovoz věcí do stanice určení (do Brna) jen potud proveden býti může, pokud to dovolí válečné poměry. Ovšem bylo i tu železniční správě vynaložiti veškeru péči řádného povozníka a nesměla ničeho zanedbati, by uvarovala odesílatele a majitele zaslaných věcí od možné škody. Že by v tomto směru se byla vůbec nějak provinila, nikterak na jevo nevyšlo. Mimořádné poměry toho vyžadovaly, by zboží povozem bylo dopraveno z Jakobeny do Borsy, odkudž mělo dále drahou až do Brna býti vypraveno. Než z rozkazu vojenského byla doprava z Borsy pojednou znemožněna. Okolnost tato od dráhy nezávislá, neodvratná, z vyšších státních ohledů zařízená, jest vskutku důležitým momentem při posouzení tehdejší situace. I nejlepší vůle správy železniční, veškeré její úsilí nebylo s to tuto překážku odstraniti, poněvač tu zasáhla »vyšší moc«, t. j. věčná, nepřekonatelná překážka pro výkon práva, v našem případě pro splnění uzavřené smlouvy dopravní, kteréžto se táž chtějíc nechtějíc podrobiti musila. Tím doznala smlouva provozní předčasného a přechodného přerušení bez viny povozníkovy: Že by správa železniční byla mohla toto přerušení předpokládati, použití vyšší moci nepřekáží a zavinění její ještě neodůvodňuje, neboť s mimořádnými, stále se měnícími poměry ve válečném území, jak již řečeno, měly a musily účtovat strany obě. Přerušení provozu v Borse ukládalo železniční správě ovšem nové povinnosti. Těch nikterak nezanedbala, naopak učinila jim ve smyslu předpisu čl. 282, 361, 380 a 387 a j. v. obch. zák. plně zadost, v první řadě tím, že dala uschovati zboží na úřadě obecním, tedy na místě, které za tehdejších poměrů nejvíce zaručovalo jejich bezpečnost a neporušenost. I v tomto ohledu sluší tudíž vyloučiti každé zavinění dráhy a každou zodpovědnost za poškození na místě uschovacím se později stavší. I tu ještě uplatňoval se účinek exkulpačního důvodu »vyšší moci« (čl. 395 obch. zák., § 84 dopr. ř. pro žel. a § 78 služ. řádu pro zřízence st. drah), na který se žalovaná strana plným právem odvolávatí může. Stanovisku zde hájenému odpovídá rozsudek naříkaný, týž není stížen dovolacím důvodem § 503 č. 4 c. ř. s., takže dovolání, kteréž v ostatním na správné důvody soudů první i druhé stolice odkázati jest, zamítnuto bylo.

Čís. 105.

Nový vlastník předmětu pronajatého nebo propachtovaného má právo dáti nájemci neb pachtýři, jehož právo není v pozemkové knize zapsáno, výpověď (§ 1120 obč. zák.) i tehdy, jestliže byla ve smlouvě nájemní neb pachtovní ujednána závaznost její i pro dědice a právní nástupce stran a jestliže se kupec zavázal při koupi prodávajícímu k náhradě za škodu, která by mu zrušením neb obmezením nájemní neb pachtovní smlouvy vzešla.

(Rozh. ze dne 26. března 1919, Rv II 108/19.)

Žalobcové vypověděli soudně žalovanému pacht nemovitostí, které měl od C-ové, pokud se týče její právních nástupců, posléze smlouvou ze

dne 16. února 1910 až do 1. března 1922, pachtovány a které trhovou smlouvou ze dne 28. srpna 1918 přešly vlastnictvím na žalobce. Tito věděli, uzavírajíce řečenou smlouvu, o existenci pachtovní smlouvy mezi žalovaným a právními předchůdci žalobců. Žalovaný podal proti výpovědi zejména tyto námitky: 1. Smlouva pachtovní ze dne 16. února 1910 jest podle svého znění závazna i pro dědice a právní nástupce stran. 2. Žalobci jsou dle trhové smlouvy z 28. srpna 1918 povinni, svým právním předchůdcům, prodávatelům, poskytnouti náhradu za škodu, která jim zrušením, resp. obmezením zmíněné pachtovní smlouvy vznikne, a nejideálnější náhrada spočívá v tom, aby tito prodávatelé umožnili žalovanému užívání sporných nemovitostí až do konce umluvené doby nájemní. Oni mohou tento nárok vůči žalobcům uplatnit a žalovaný, který tuto náhradu na spolukontrahentech žádá, dá si jejich nárok skutečně odevzdati. 3. Právní předchůdce žalobců uzavřeli smlouvu i ve prospěch žalovaného, zavázavše si žalobce k náhradě, a žalovaný přijímá tuto smlouvu, aniž by právních předchůdců žalobců ze závazku propouštěl.

— První soud (okresní soud ve Zdounkách) prohlásil rozsudkem, že soudní výpověď trvá po právu. Důvody: Námitky žalovaného nejsou s to, aby přivodily zrušení dané výpovědi. V § 1120 obč. zák. akceptována jest zásada práva německého: »Kauf bricht Miete« a jest nový vlastník oprávněn, řádnou výpovědí vynutiti si ústup nájemce. Zákon sám přímo v § 1120 stanoví z tohoto pravidla výjimku pro případ, že nájemní či pachtovní právo jest zapsáno v knihách veřejných. Další výjimkou by ovšem byla a námitku proti výpovědi by tvořila skutečnost, že nový vlastník zavázal se dodržeti zbývající smlouvu pachtovní. Nemůže býti o tom pochybnosti, že nemusilo by se tak státi úmluvou mezi novým vlastníkem a starým pronajímatelem, nýbrž i úmluvou mezi novým vlastníkem a osobou třetí, zejména prodávatelem ve prospěch pronajimatele. Naproti tomu jest závazek prodávatelův za právní nástupce, resp. dědice pro tyto nezávazným (§§ 880 a resp. 881 ve starém znění obč. zák.). Tím odpadá námitka ad 1. přímo. Sluší tedy přihlédnouti k obsahu a dosahu ustanovení čl. IX. kupní smlouvy z 28. srpna 1918 a zkoumati, jaký závazek žalobcové na sebe berou. Kupitelé nepřebírají dle znění ustanovení toho na sebe závazky plynoucí z pachtovní smlouvy prodávatelův s pachtětem, avšak v tom případě, kdyby tento pachtěť žádal následkem zrušení neb obmezení pachtovní smlouvy na prodávatelích náhradu, zavazují se kupitelé solidárně, že poskytnou prodávatelům náhradu za škodu, která by těmto zrušením neb obmezením pachtovní smlouvy vzešla, tak, aby prodávatelům žádná škoda ze zrušení pachtovního poměru nevzešla. Smlouva tato vylučuje dle tohoto znění závazek kupitelův k dodržení smlouvy pachtovní, obsahuje ale ovšem závazek k náhradě škody. I kdyby vzhledem k ustanovení § 881 a obč. zák. žalovaný měl přímý nárok na tuto náhradu, tedy nemohla by okolnost ta žalobce ve volné dispozici najatými pozemky omezovati. Právní předchůdce žalobců jsou k náhradě zavázáni, ale náhrada tato nezáleží a dle povahy věci nemůže záležeti v poskytnutí užívání, i když toto by bylo nejideálnější náhradou. K odůvodnění tohoto náhledu stačí poukázati na ustanovení § 1120 obč. zák. a srovnati jeho první a druhou větu navzájem. Kdyby správnou byla dedukce žalovaného, bylo by ustanovení o tom, že pachtěť musí novému vlastníku ustoupiti, illusorním. Ostatně náhradou škody rozuměti sluší vždy odškod-

nění za újmu a nikoliv bezvadné vyplnění smlouvy a neliší se v tom směru náhrada škody ex contractu od náhrady z jiných titulů. Vzhledem k tomu, co bylo řečeno, bylo prohlásiti výpověď za trvající po právu. — Odvolací soud (krajský soud v Uher. Hradišti) potvrdil rozsudek prvního soudce ze správných jeho důvodů, k nimž připojil ještě toto: Nebylo věci prvního soudce zabývat se eventuelními nároky žalovaného za bývalými majiteli propachtovaných pozemků, neboť otázku náhrady škody ze zrušení poměru pachtovního následkem prodeje pozemků dlužno vyřídit mezi bývalými kontrahenty; v ohledu tomto nejsou žalobci v žádném poměru se žalovanými. Není pravda, že úmluva ve smyslu kupní smlouvy ze dne 8. srpna 1918, dle níž zavázali se kupitelé (žalobci) předchůdcům žalobcovým poskytnouti náhradu za škodu vzniklou a požadovanou eventuelně nájemcem z důvodu zrušení poměru nájemního, byla učiněna ve prospěch žalovaného. On nebyl ani smluvní stranou, ani nebylo smluvno, že jemu má býti plněno (§ 881 obč. zák.). Ve smlouvě jest výslovně uvedeno, že kupitelé (žalobci) nepřebírají na sebe závazků, plynoucích z pachtovní smlouvy. Pokud nájemní práva nejsou vložena do knih, jest právo nájemní jen právem osobním; věčným stává se teprve knihovním vkladem (§ 1095 obč. zák.). Poněvadž v případě tomto nájemní práva nebyla do knih vložena, ručí právní předchůdci žalobců žalovanému jako bývalému nájemci za škodu jen ve smyslu § 1120 obč. zák. právě proto, že prodejem se zbavili možnosti smlouvu dodržeti a také § 1323 obč. zák., jehož se žalovaný dovolává, mluví o restituci jen, pokud je možná.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Žalovaný uplatňuje dovolací důvody: a) že rozsudek soudu odvolacího nepřihlíží k důležitým skutkovým okolnostem, jež byly ve sporu zjištěny a že se takto s nimi ocitl v rozporu (§ 503 č. 3 c. ř. s.), pak b) že rozsudek ten se stanoviska právního není správný (§ 503 č. 4 c. ř. s.). Co se týče prvního důvodu dovolacího, uvádí žalovaný, že soud odvolací nepřihlížel ku čl. 16. pachtovní smlouvy ze dne 16. února 1910, že jest pachtovní smlouva, uzavřená ve příčině sporných pozemků mezi žalovaným a právními předchůdci žalobců na dobu od 1. března 1922, platnou a závaznou pro dědice a právní nástupce, že žalobci doznali, že jim celá pachtovní smlouva a dodatek k ní byly známy, dále, že se podle čl. IX. kupní smlouvy ze dne 28. srpna 1918 zavázali žalobci, že poskytnou svým předchůdcům náhradu za škodu, která by jim zrušením neb obmezením pachtovní smlouvy vzešla, tak, aby jim škoda nevznikla. Soud odvolací pak se vyslovil, že se právní předchůdci žalobců prodejem zbavili možnosti smlouvu dodržeti. Tím však projevil soud odvolací svůj právní názor, nevzal za základ předpoklad, jenž by se spornými spisy první a druhé stolice byl v rozporu a není zde tudíž důvodu dovolacího dle § 503 č. 3 c. ř. s. Uvedenému právnímu názoru lze odporovati dovolacím důvodem nesprávného právního posouzení věci dle § 503 č. 4 c. ř. s. Žalovaný shledává tento důvod dovolací v tom, že odvolací soud nesprávně vyložil předpisy o náhradě škody (§ 1323 obč. zák.), pak před-

pis o nároku na náhradu škody obsažený v § 1120 obč. zák. a že nevyštl vhodně obsah závazku, jež žalobci v kupní smlouvě ze dne 28. srpna 1918 podstoupili. V případě tomto jedná se však o výpověď smlouvy pachtovní. Předpoklady, za kterých dle § 1120 obč. zák. výpověď smlouvy pachtovní dána býti může, nastaly a bylo ustanovení tohoto místa zákona správně použito. Dle tohoto zákona přísluší žalovanému ovšem náhrada škody proti pronajimatelům. Tito však nejsou žalováni a nemůže býti proti nim rozsudek vynesena. Pokud se žalovaný odvolává na ustanovení § 1344 obč. zák. a tvrdí, že žalobci musí dodržeti smlouvu pachtovní, jelikož byla na ně přesumuta povinnost k náhradě škody, podotýká se, že z ustanovení kupní smlouvy ze dne 28. srpna 1918 nevyplývá, že dodržení pachtovní smlouvy jest ono odškodné, jež předchůdci musí plniti. Není zde proto důvodů dovolacích v platnost uvedených a nebylo proto dovolání vyhověno.

Čís. 106.

Při překážce manželství trvalé neschopnosti manžela, plnění manželské povinnosti (60 obč. zák.), nerozeznává zákon mezi absolutní a relativní impotencí a jest lhostejno, zda tato spočívá v tělesné soustavě, nebo ve psychopatickém stavu impotentního manžela.

(Rozh. ze dne 26. března 1919, Rv II 113/19.)

Žaloba, kterou se domáhala žalobkyně, by její manželství bylo prohlášeno neplatným pro překážku trvalé neschopnosti jejího manžela, plnění manželské povinnosti, byla oběma nižšími soudy (krajským soudem v Jihlavě a vrchním zemským soudem v Brně) zamítnuta, poněvadž nálezem a posudkem znalců bylo zjištěno, že žalovaný jest sice povahy poněkud uzavřený a chladný, že však pohlavní jeho ústrojí jest dobře vyvinuto, že v okolí jeho není ničeho, co by překáželo výkonu soulože, a že nelze u něj zjistiti též nervové choroby neb jinaké duševní abnormality, takže tu není objektivních známek, které by nasvědčovaly tomu, že žalovaný není schopen soulože, a vyvracely jeho tvrzení, že s jinými ženami i ještě po uzavření sňatku souložil.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalobkyně, zrušil oba rozsudky nižších soudů a odkázal věc k soudu prvému, aby ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Žaloba opírala se původně o neplatnost manželství z důvodu naprosté (absolutní) neschopnosti žalovaného manžela k tělesné souloži. Průběhem sporu poukázáno bylo též k relativní neschopnosti. Že překážky rázu prv vyznačeného tu není, bylo s dostatek zjištěno. Za to však postrádá se zevrubné vysvětlení ohledně překážky druhé. Manželé sami o tom vůbec slyšení nebyli, ač toho bylo nevyhnutelně třeba, by podklad pro jsoucnost relativní neschopnosti, jmenovitě nepřekonatelná, vzájemná neb jen jednostranná nelibost, svrchovaný odpor, štítění se, ba i hnus a pod., kteréž pocity činí každé souložení již od počátku a navždy nemožným,